

איבעיא להו:

בעל, מהו שיפר לשתי נשיו בבת אחת?

האם מה שכתוב בתורה "יניא אותה", הוא בדוקא, אותה לבדה, ולא שתי נשיו כאחת.

או לאו דוקא⁽³⁴⁾.

אמר רבינא [ופשט רבינא מברייתא]:

תא שמע: אין משקין מי סוטה לשתי סוטות כאחת, מפני שלבה גם בחבירתה — ואם תראה אחת שחברתה טהורה, תגיס ליבה ולא תודה שאכן נטמאה.

רבי יהודה אומר: לא מן השם הוא זה [אין הטעם מפני זה].

אלא, משום שנאמר "והשקה", ודרשינן מהא שכתוב והשקה במפיק ה"א, שמשמע אותה לבדה.

ואם כן, נמצא שספק דידן תלוי במחלוקת תנא קמא ורבי יהודה האם לשון "אותה" משמע אותה לבדה, או לא⁽³⁵⁾.

מתניתין:

בוגרת מאורסת, וכן נערה המאורסה, ששהתה י"ב חדש.

וכן אלמנה המאורסת ששהתה ל' יום —

רבי אליעזר אומר: הואיל ובעלה חייב במזונותיה כיון שכבר הגיע זמן שתקנו להם חכמים להינשא — יפר הבעל לבדו את נדריה, ללא שותפות האב, כאילו כבר נשאה לאשה.

וחכמים אומרים: אין הבעל מיפר — עד שתכנס לרשותו.

גמרא:

אמר רבה: רבי אליעזר ו"משנה ראשונה" — אמרו דבר אחד [אותו דין].

דתנן במסכת כתובות [נז א]:

נותנין לבתולה המאורסתזמן של י"ב חדש לפרנס את עצמה.

הגיע י"ב חדש ולא נישאו — אוכלת משלו [משל הבעל, שמזונותיה עליו].

ואם היא מאורסת לכהן — אוכלת בתרומה [כדין אשת כהן].

אבל אם ארוסה הכהן מת, והרי היא ממתינה ליבום [ואפילו אם המתינה ליבום י"ב חודש] — היבם, אינו מאכילה בתרומה.

אם עשתה [חלפו עליה] ששה חדשים בפני הבעל ולאחר מכן מת הבעל וחלפו עליה

35. זהו פירוש הרא"ש. וכן הר"ן מביא פירוש זה ומוסיף שכיון שהלכה כתנא קמא אם כן הוא הדין לגבי הפרה יכול הבעל להפר לשתי נשיו בבת אחת, וכן פסק הרמב"ם. אבל הרמב"ן מפרש, שאף תנא קמא מודה

34. כתב האור שמח שכל הנידון בגמרא הוא רק לגבי הפרה, אבל בקיום אפשר לקיים בבת אחת, כיון שקיום בלב מועיל. ובלב לא שייך "בבת אחת", משום שכל מחשבה היא בפני עצמה, ואין זה נחשב בבת אחת.

עוד **שישה חדשים בפני היבם** – ונמצא שהמתנה כבר י"ב חודש, ואפילו כולן [חלפו עליה כל הי"ב חודש] **בפני הבעל** וחסר מתוך הי"ב חודש **יום א'**⁽³⁶⁾, או כולן **בפני היבם** וחסר **יום א'**. אינה אוכלת בתרומה [ורק אם המתנה י"ב חודש שלמים בפני הבעל אז אוכלת בתרומה].

זו **משנה ראשונה**, הסוברת שהגעת זמן הנישואין מחשיבה? אותה לנשואה.

אבל, **בית דין של אחריהם אמרו, אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה**, ואין די בכך שכבר התחייב במזונותיה.

ונמצא, שרבי אליעזר, האומר שהיא נחשבת נשואה לענין הפרת נדרים משעת הגעת זמן הנישואין, סובר כמו משנה ראשונה, שהיא נחשבת נשואה לענין זה שדינה כאשת כהן, ואוכלת בתרומה – משעת הגעת זמן הנישואין.

אמר ליה אביו לרבה: דלמא לא היא [אולי אין שייכות בין דברי רבי אליעזר לדברי המשנה ראשונה. כי מדברי רבי אליעזר אין ראייה כדברי המשנה ראשונה, ומדברי

המשנה ראשונה אין ראייה כדעת רבי אליעזר].

דעד כאן לא קא אשמעינן משנה ראשונה אלא לענין מיכל בתרומה, שזהו רק דין דרבנן.

כי מדאורייתא אף מאורסת לכהן אוכלת בתרומה, ורק רבנן תקנו שאינה אוכלת תרומה קודם שתינשא משום החשש שמא תאכיל מהתרומה לאחיה ואחיותיה, וכיון שהגיע זמן הנישואין, ומזונותיה עליו, תקנו רבנן שתחשב כנשואה לענין זה.

אבל הפרת נדרים, שהוא דין דאורייתא, **אימא לא מועילה** הגעת זמן [שהיא תקנת חכמים] להחשיבה כנשואה לענין זה.

וכן, **עד כאן לא שמעת ליה לרבי אליעזר שמשעת הגעת הזמן היא נחשבת נשואה, אלא נבי הפרת נדרים**. ויש לכך טעם מיוחד, **כדרב פנחס משמיה דרבא**.

דאמר רב פנחס בשם רבא, כי הטעם שבעל מפר נדרי אשתו, הוא משום שכל אשה הנודרת – **על דעת בעלה היא נודרת**.⁽³⁷⁾

לרבי יהודה שמשמע אותה לבדה ולא שנים כאחת. אלא דהתנא קמא רק דורש טעמא דקרא, שאי אפשר להשקות שתיים יחד, משום שלבה גס בחברתה. ולפי זה, לכולי עלמא אין הבעל יכול להפר לשתי נשוי בבת אחת.

36. נחלקו הראשונים באם המתנה לבעלה י"ב חודש שלימים ולאחר מכן מת הבעל ועכשיו היא ממתנה ליבום. האם אוכלת בתרומה מכוחו של הבעל שהרי עשתה בפניו י"ב חודש, או שאינה אוכלת בתרומה, שכיון שהבעל מת והיבם הרי אינו מאכיל בתרומה אם כן אינה

אוכלת בתרומה עד שתתייבם.

ומדברי המשנה משמע שרק אם היה חסר יום א' אז אינה אוכלת בתרומה אבל אם השלימה י"ב חודש בפני הבעל ומת הבעל אוכלת בתרומה.

ורש"י בכתובות נו א כתב, שמה שכתוב חסר יום א' זהו לאו דוקא, אלא הוא הדין אם המתנה לבעלה י"ב חודש שלימים, ועיין ר"ן כאן.

37. יש ראשונים שמוכיחים מדברי רב פנחס, שאדם הנודר על דעת חבירו יכול חבירו להתיר

ואם כן שייך טעם זה אף כשהגיע זמן הנישואין, כי היות והוא חייב במזונותיה בהגעת הזמן, הרי היא נודרת על דעתו.

אבל לגבי אכילת **תרומה**, אין סיבה בכך שהוא מפרנסה בהגעת הזמן, כדי להחשיבה כנשואה. ולכן, **אפילו** שאיסור אכילתה של ארוסה לכהן בתרומה אינו אלא **מדרבנן**, **נמי לא אכלה**.

כשהיא זקוקה **לאחר**, ולא כשהיא זקוקה **לשנים**. כי אין היא נחשבת כארוסה, ואין היבם יכול להפר אפילו בשותפות עם האב.

ומביאה המשנה את טעמי המחלוקת בין שלשתם:

אמר רבי אליעזר: יש ללמוד בקל וחומר, כדברי:

ומה אם אשה שקנה הוא לעצמו על ידי קידושין, הרי הוא מיפר נדריה.

מתניתין:

אשה שהקנו לו מן השמים, על ידי מיתת בעלה [אחיו המת], והיא עתה זקוקה לו ליבום [ואסורה להנשא לשוק], מבלי שעשה בה כל קנין — **אינו דין שיפר נדריה?**

אמר לו רבי עקיבא: לא תדון קל וחומר זה. כי יש לפרוך אותו —

אם אמרת באשה שקנה הוא לעצמו, שיכול הוא להפר נדריה, הרי זה מחמת שהיא קנויה לו באופן מוחלט, לפי שאין **לאחרים** בה רשות.

אך, וכי תאמר דין זה **באשה שהקנו לו מן השמים**, שיש גם **לאחרים** בה רשות!

לפי שכל אחד מהאחים יש לו זכות לייבמה.

א-טו

שומרת יבם [אשה שמת בעלה והרי היא זקוקה ליבום על ידי אחי בעלה], **בין** אם היא זקוקה **ליבם אחד** [שיש לבעלה אח אחד] **בין** אם היא זקוקה **לשני יבמין** [שיש לבעלה כמה אחים].

רבי אליעזר אומר: יפר היבם את נדריה.

והגמרא מעמידה את דבריו כשעשה בה מאמר [קידושי כסף או שטר], ודינה הוא כארוסה, ומפר היבם בשותפות עם האב.

רבי יהושע אומר: היבם מפר רק באופן שהיא זקוקה ליבם **אחד**, **אבל לא לשנים** [יבואר בגמרא].

רבי עקיבא אומר: אין היבם מיפר כלל, לא

היה דין זה בכל אדם הנודר על דעת חברו, לא היה צריך לשונות מיוחדים, אלא אם רוצה לבטל את הנדר יבטלו בכל לשון שהוא.

ומפרש הר"ן, שכונת הגמרא היא, שהטעם הזה, שאשה נודרת על דעת בעלה, זהו רק סיבה לומר שמשום כך זיכתה התורה לבעל את נדרי אשתו. ומכיון שנודרת על דעתו כבר משעת הגעת זמן הנישואין, זיכתה התורה את נדריה

לו את נדרו ואין צורך להתירו עפ"י חכם, והוכחתם מהא דאמרין שהטעם שבעל מיפר נדרי אשתו הוא משום שנודרת על דעתו.

וכתב על זה הר"ן שזו היא שגגת הוראה, כי אין כונת הגמרא לומר שמהטעם הזה יכול הבעל להפר את נדריה, שהרי מצינו חילוקי דינים שנאמרו בפרשת הפרת נדרים, כגון שצריך לשונות מיוחדים הנחשבים ללשון הפרה, ואילו